

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.I.], 1594

Lævini Torrentii De Bello Tvrcico Ad M. Antonivm Bobbam, Cardinalem,
Liber.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

LÆVINI TORRENTII
DE BELLO TVRCICO

AD M. ANTONIVM BOBBAM,

CARDINALEM, LIBER.

V m granis Ætolos per florea rura colonos
Neglecta (ut perhibent) affligeret ira Diana,
Terribili immiso situis horrentibus apro,
Qui flauas latè segetes, herbasq; videntes,
Palladiasq; oleas, & Bacchi muuera vites
Indomito saurus rostro afflatuq; tremendo
Erueret, diramq; famem pestemq; moueret,
Quamvis tunc Calydon fortē Meleagron habebat;
Nec tantis opus auxiliis quibus una periret
Bellua, & insidiis & duro obnoxia ferro,
Accurrit tamen Argiūnum delecta iuuentus
Æternæ ingenti succensa cupidine laudis,
Si quā forte malum patriis auferre daretur
Finibus, & tutis concredere semina campis,
Grandiaq; assuetas stipare per horrea messes.
Sic etiam Æmonio stabat cum litore puppis
Prima peregrinas visura per aquora terras,
Aesoniden quanquam fato Phryxeam manebant
Vellera per uigili primū rapienda Draconi,
Non ideo numero minus accessere frequenti,
Nec veruti summis socios se adiungere rebus
Præstantes Minya, tot Achæa robora pubis,
Parte aliqua insignem cupidi contingere palmas,
Nam priscis solenne viris quos leta iulerunt
Secula caelesti genitos à semine Diuīm,
Perfidiam ulcisci scelerum, portenta domare,
Parcere non ulli præclara ob facta labori,
Nectantum titulis quantum virtute praire,
Scilicet ut dulcem meritis extendere famam

S. S

Possent;

Possent, & patrio tandem succedere celo.
Hinc gemini, quorum felicia sidera nautis,
Tyndarida, hinc Nysa descendens vertice Iacchus,
Et qui seminirum per Dadala recta iuencum
Extendit victor Theseus, hinc gloria vatum
Alcides, cuius notum super aethera nomen.
Aonia eterno sacrarunt carmine Muse.
Quid tamen aut apros, aut vasto corpore tauros,
Aeripedem aut ceruus fulgentem cornibus aureis,
Quid Nemea horrendum gelida sub rupe leonem,
Aut Lerna obscenis strauisse paludibus Hydram,
Tot tumidam collis, & tot rabida ora mouentem,
Ora semel præcisâ modis crescentia miris,
Humano tantum generi (si vera fatemur)
Profuit? Angustis conclusæ finibus illæ
Delituere fera, stragem nisi laſa nec ullam
Fra dedit. Redeant licet, & glomerentur in unum
Omnia qua Graii narrantur mille Camenis
Heroum cecidisse manu tellure, vel undis
Prodigia, Infernos etiam terrentia Manes,
Non ideo egregias bello vastarier urbes,
Excindi ferro muros, sedesq; sacratas
Enerei flammis, manare aut sanguine riuos,
Fædag; captivas raptari ad stupra puellas
Afficiet quacunque erit illætabilis atas,
Sed melior nostra. nam quid non antè malorum
Perpessi sumus ab miseri? At peioræ supersunt,
Si non consiliis, si non communibus armis
In ferrum summis adnixi viribus omnes
Pro natis, pro coniugibus, carisq; propinquis,
Et patria, & dulci pro libertate ruamus.
Nec verò verbis opus irritare dolorem,
Atque animo stimulos vel subdere calcar honesto.
Non ignota queror, nec quæ vaga fama per orbem
Sparserit incertis implens rumoribus aures,

Sch

Sed fidis subiecta oculis. nam cernimus ebum
 Cernimus Ismary seruantem claustra profundi.
 Quà ferus obstruet immugit Bosporus undis,
 Europamq; Asiamq; breuis distinguit aestus,
 Funestis saeum imperii armiq; tyrannum
 (Quo nullum in terris magis execrabile monstrum)
 Non medio quosdam è populo per saeua necantem
 Tormenta, ut Siculus olim qui sceptra tenebant
 Finibus, ast ipsos cogentem in prælia reges
 Nunc hos, nunc illos, suasit quos dura libido
 Fœderibus ruptis, non more, aut legibus ullis,
 Audaci superare manu, semperq; recentes
 Ducere non iusto partios sibi Marte triumphos,
 At gemere atque infanda pati ludibria victos.
 Et cessamus adhuc, neque nos exempla mouebunt.
 Prisca virūm? Claris sunt nunc quoque præmia factis,
 Virtutemq; reperdit honos. Quem morte pacis
 Quis dubitet qui se mortali sorte creatum
 Cogitat, atque aliam sperat post funera vitam?
 Quod si nec virtus, nec honos, nec gloria segnes
 Excitat, at somnum tam saua incendia rumpant,
 Jam nostros raptura Lares dum sumere vires
 Vulcanum, & flamma patimur vastare sequaci
 Proxima queque. Suo qua si defensa fuissent
 Auxilio, obiecta poterat tunc mole teneri
 Qui nunc immensis spaciis per saxa, per undas
 Fertur, & excussis exultat victor habenis,
 Oppida tot starent, populiq; & regna manerent,
 Iusta peregrino feruerent bella sub axe,
 Nec verò hunc nostrum quereret Mars impius orbem,
 Nostra nec ad tales venissent sæcula luctus,
 Nam modo qui tantis opibus consurgit in astræ
 Turca ferox, adeò & mortalia despicit arma
 Improbis, ut magnis ausit concurrere Diuis,
 Quorum nec cultu, nec numine tangitur ullo,

Cum

Cum primū egressus filuis & montibus altis
 Florentes Asia campos vrbesq; petiuit
 Maūmetis noua scita ferens mentitq; sacra
 Si nostris iam tum proauis mens illa fuisset,
 Si quis amor patriæ, si qua in commune voluntas
 Conatu non diffici, discrimine nullo
 Infandam extinxent ipso cum nomine gentem.
 Que molles inter populos impune vagata,
 Meandri quos unda rigat, quos unda Caystris,
 Pactolusq; fluens auro, nec parcior Hermus,
 Xanthusq; & Simois, magna notissima Troie
 Flumina, iam toties duris exercita fatis,
 Ut tandem ad rapidum peruererat Helleponum,
 Bithynosq; obsecit agros, opulentaq; regna,
 Tunc quoque quis terra, aut crudo de robore natos
 (Vsque adeo obscura ducunt primordia fama)
 Tot grauidam imperiis, opibusq; armisq; potentem
 Crederet ausuros infesto inuadere bello
 Europam? Inuasere tamen. Discordia tetra,
 Qualis & hoc nostro furit implacabilis euo,
 Que Romana graui conuellere sacra per orbem
 Dissidio, & forti Latio disiungere Graios,
 Et potuit Graios ciuili accingere ferro,
 Stravit iter, ventisq; impleuit vela secundis,
 Et dedit optata tutos consistere arena.
 Ex illo iratis cœperunt omnia Diuis
 In peius ruere, & magno labefacta tumultu
 Funditus ingentem trahere inclinata ruinam.
 Ipse cruentato vectus per cœrula curru
 Mars pater, Ismariis violens qui presidet aruis,
 Et rigidam lustrat Rhodopen, Aemumq; niualem
 Horrida mortifera vibrans hastilia dextra,
 Imbellem exosus luxum fœdamq; suorum
 Desidiam hostilē duxit trans aquora classem.
 Nec Bellona noꝝ comitem se adiungere genti

Erubuit

Erubuit, cui sola fides, cui Numen in armis,
 Et semper cades, semper sunt prælia curæ.
 Threiciis igitur transmissi finibus, ut iam
 Dira sub Arctoo feritas acreuerat axe,
 Tam quibus auxilium quam quos contra arma ferabant,
 Cen lupus aduersis luctantes cornibus hados,
 Proruerunt pariter, nec passi exurgere victos.
 Atque ita perfidia merces quam prospicit equor
 Aduersis pulsata Notis, quam surgit ad Arcton,
 Et petit Occasus, & Eoos tendit ad Euros
 Thraca ferox, audis cesserunt omnia Turcis.
 Sola superfuerat regnis exuta propinquis
 Vrbs tanti oaput imperij, tot feta triumphis,
 Et mastos tellure oculos demissa tenebat,
 Ardua ceu duris detonsa securibus ilex,
Qua prius umbroso consurgens vertice in auræ,
 Et fulna decus, & teneris gratissima Nymphis,
 Nunc scabro informis trunco, nec amabilis ulli,
 Luget, & inuisum rursus timet anxia ferrum,
 Funereis arsura rogis, arsura caminis.
 Sed tamen ipsa sua stans vi nec tempore paruo,
 Nec paruis opibus potuit conuulsa moueri.
 At lassata malis, dum terra obessa mariq,
 Clauditur, assiduos vltoræ non pertulit ictus.
 Post tantas igitur strages & mæsta suorum
 Funera, dum nulli curæ est succurrere fessis,
 Arx illa imperij veteris, non altera tantum
 Roma, sed & Roma quondam post busta superstes,
Qua salua Europe poterat quoque salua videri,
 Deserta, indefensa, & cur non prodita; tandem
 Concidit, & magnum soniu perterrit orbem.
 Nec verò accensum passus languecere Martem
 Victor ouans, Macedum populos, regnataq, magna
 Arua duci, Bactris qui formidatus & Indis
 Optabat nasci plures quas vincere et orbes,

OCCID.

Occupat, arque eodem cursu mox Thessala vastat
 Rura, nec Eacidae nutrici parcit Achillis,
 Nec timet infames Latibis clade Philippos,
 Aut seuos horret Lapithas, gentemq; biformem
 Centauros, Dolopesq;, & duri Mariis alumnos
 Myrmidores. Cedunt ferro Peneia Tempe,
 Tempe qua Elysiis poterant contendere campis,
 Sperchiusq;, & gramineis latissima ripis
 Flumina frondosas inter labentia silvas.
 Cedit & Euenus, potat quem pinguis Acarnan,
 Et potae & Aetoli cedunt Acheloides unde.
 Vincitur Epeirus, nec tuta est Illyris ora.
 Cuncta quidem magnis iam pridem impulsa procellis,
 Cum nihil intactum, nil linqueret asper inausum
 Barbarus infesto tentans fortissima ferro
 (Sed tamen aduersos nonnunquam pertulit illus,
 Nunc Venetum expertus vires, nunc quantus in armis
 Sarmata, & aratam quatiens grauis Hungarus hastam)
 Sed Byzantina postquam considerat arce
 Imperij rapiens fasces nomenq; superbum,
 Non instar prædonis e> huc grassatur e& illuc,
 Sed sua iam nunc esse ratu terraq; mariq;
 Omnia quâ magnum lustrat Sol aureus orbem,
 Italiam primum, Italiam sibi poscere demens
 Destinat, & magna penetrare palatia Roma.
 Nec via difficultis portus si classe teneret
 Chaomios, breuis unde Italas fert cursus ad oras.
 Huc igitur magna contendens mole ruebat
 Fulmen vti, aut airo collectus turbine ventus.
 Exortus sed enim terris nonus vltor Achilles,
 Qui nullo minor Eacidum tunc forte Molossis
 Imperitans, Pyrrhi veteris certissimus heres,
 Non tantum patriis arcebat finibus hostem,
 Sed victim toties adeo perterritus, vt, si
 Talem Parca virum plures seruasset in annos,

Viuda

Viuida vel virtus sociis adiuta fuisset
 Auxiliis, ultra Tanaim gelidosq; fugasset
 Sauromatas, quem nunc patimur tot foeda patrantem
 Flagitia, & dum iura negat sibi nata suisq;
 Miscentem rabido fonda atque infanda furore.
 Ille sed ante diem fuis concessit inquis,
 Rumpere nec nostros queat villa iniuria somnos.
 Sic victa Epeirus, cæso velut Hectore Troia,
 Sic victi Illyrii, victi cessere Liburni.
 Nec mora, peruolitant celeres vada falsa carine,
 Letus & Ausonia potitur ferus hostes arena.
 Cunctaq; se viciisse putans, quâ certa patebat
 Iam via, congestis spoliis prædagq; recentis,
 Ac bene munita quam vi modo ceperat urbe,
 Nauigas, & quo tutâ magis ferat æquore classis,
 Quâ maris Ionij tolluntur ad æthera fluctus,
 Leucatam expugnat, mox & tua Cephale regna.
 Neritos hinc, nemorumque ingis perit alta Zacynthos,
 Et quid non aliud? Sed quis mihi Græcia dignis
 Deploret tua fata modis? quis tristia dicat
 Funera, & exhaustos aduerso Marte labores?
 Non ego fœdatis cærorum sanguine campis
 Tot fortis cecidisse viros hostilibus armis
 Conqueror, (Hanc dubia debentur corpora morti,
 Quam qui pro patria subiit post busta superstes
 Vinit, & aeternum famam transfundit in ænum)
 Tot vero ingentes versas à sedibus urbes,
 Tot moles tantorum operum, tot templa, tot aras,
 Quis non indignis animis ferat? Edere versus
 Singula difficile est. Ipsa periustis Athene.
 Que quanta exiterit clades narrare volentii
 Lingua cadit. quid enim superstis nisi fabula tantum.
 Et cinis, & sparsæ per inhos pira tæsqua fauilla?
 O Diuum domus, ô genitrix fecunda virorum,
 Feta armis, feta ingenis, nec moribus aureis

Quam

Quām belli virtute minor, quis culmine tanto
 Deiectam aspiciens lacrymis non impleat ora?
 Tūne illa (ut perhibent) calo gratissima tellus,
 Tūne illa aeternis, Diis nempe auctoribus ipsis,
 Fundata auspiciis, populos ut iura per omnes
 & quādares, sāni nutum seruare tyranni
 Cogeris, & quacunque animo vesana libido
 Exiuderit fera iussa pati? Civilibus olim
 Imperiis cum Roma potens te rexit amico
 Sensisti victorem animo, viciisse videri
 Ut posses. Adeò mansueta & libera iura.
 Quae nunc nulla manent. Misera seruire necesse est,
 Aut domino mandante mori. Pro dedecus ingens!
 Tortorēmne manes potius quām corripis arma?
 Rumpe iugum. Res pulchra mori constanter in armū.
 Tu verò ante alias fortunatissima terras,
 Quae tantos inter fluctus rerumq; procellas
 Mansisti incolumis nimium Deus usq; secundis,
 Italia, ô ingens mundi decus, optima semper
 Consiliis seu bella forent, seu foedera curæ.
 Aspice quām duris luctetur Grecia fatis,
 Aspice te quantis nunc efferus illé lacestat
 Viribus. Audendum est contrā Metuentibus instar
 Improbus, audacem fugiens inglorius hostem,
 Cen lupus insidias septo nocturnus ouili
 Cum struit, at pastor vigilans, & odora canum vis
 Arma parant, fugit ille, licet rabida ora fatiget
 Dura fames. Adeò tarda atque ignobilis ira est.
 Ne tamen audendo quidquam temeraria pecces,
 Ante animo perpende tuo quo robore certes
 Ipsa, quid expectes alios, an signa parati
 Iungere quos iisdem inuoluant incendia flammis.
 Magna quidem perte cum res Romanus habebat,
 Sed nunc tutam magis, minus atque obnoxia tetra
 Inuidia, postquam Latius qui pr̄esidet aruis

Vitis

Vittis & sacra redimitus tempora mitra,
 Nec saevis bello, sed religione verendus,
 Et pater, & custos, & magni Numinis instar,
 Fœderibus iungit populos, terrasq; per omnes
 Christiadum pia sacra ferens communibus ariis
 Conciliatq; animos, & obortas temperat iras.
 Illi nempe salus, illi tua commoda cure.
 Ille videns quantis Italares surgere possent
 Viribus aeterni si fœderis auctor viramque
 Jungeret Hesperiam, Venetisq; accederet vltor
 Hispanus longo bellorum exercitus vñsu,
 Magnanimum blando pius impulit ore Philippum
 Non tantum Ausonia & Sicula tellure repostas
 Ut conserret opes, sed quantum Hispania diues
 Possidet Herculeas quâ tenditur usque columnas,
 Armaq;, & ærata斯 ingenti mole triremes,
 Denique se, fratremq; suum, gentemq;, domumq;
 Communi offerret bello. Quis tanta recuset
 Auspicia, hortantesq; sequi in prælia Diuos?
 Vidimus ut duro vix eluctata duello,
 Tortilis inducto coluber velut ictus aratro,
 Vrbs Venetum, Hadriaci quondam regina profundi,
 Nunc saeu ab impar hosti. Qui victor opimam
 Cum iam vastasset Cyprum, Cypro addere Cretam,
 Scilicet & Cretæ Corcyram, & plura parabat
 Regna. Sed indignos postquam miserata labores
 Pontificis summi pietas, & fida Philippi
 Dextera communi sese obiecere periculo,
 En aliam rerum faciem. Modò victor ubique,
 Victor abit. Summo quæ terruit aethere Diuos,
 Nereaq;, atque imo latitantes æquore Nymphas,
 Ionio in magno disiecta atque obruta classis
 Aut flamma, aut periit ferro, aut seruata triumpho est.
 Tot fortis cecidere duces, tot mersa sub undis
 Corpora magna virum, argentiq;, auriq; talenta.

T

Et

Et dubitamus adhuc nos huic committere victoriam
 Accisis iam nunc opibus, quem vicimus ante
 Integrissimis? Reperient fontes, conuersaque retrorsum
 Flumina circumagent mirantibus agmina ripis,
 Si campis unquam nos debellabit apertis
 Donec salua manent nobis haec fædera, & una
 Preferimus iunctis fulgentia signa manipulis.
 Non ea vis animo. Nostra illum ignavia fecit.
 Audentem, & sociis quod non bene fidimus armis.
 Nunc tempus mutare vices, & sumere iustas
 Insonti toties fuso pro sanguine poenas.
 Sed quia magnanimi cunctis mens nota Philippi,
 Votaque periuram bello disperdere gentem,
 Presentes illi poscam per carmina Diuos,
 Et precibus iungam lacrymas, nec morte pacisci
 Desugiam ut versis pereat res Barbara fatis.
 Tu vero Hadriaci claustris urbs addita ponti,
 Vosque Antenoreo geniti de sanguine ciues
 Hac versate animis. Iuuet esse Antenorenatos,
 Qui capta (ut perhibent) post diruta mœnia Troie
 Euganeis olim confedit finibus exul
 Nobilis, & Phrygia pars non postrema ruine.
 Sed quoniam pacem mediis hic miscuit armis,
 Sollicitus non qua se mole opponeret hosti,
 Sed qua pugnaces euaderet arte Pelasgos,
 Nolim hac vos exempla sequi. Sint libera semper
 Consilia ante tubam num pax, num bella gerenda,
 Post quam bella placent, iamque horida cornu aranco
 Cum lituis auditu sono, tunc tunc iuuet arma
 Arma sequi, sua cuique salus consistat in armis,
 Tunc gladios vibrare, grani tunc spicula dextra
 Cura sit. Aduerso miles qui pectora Martem
 Concitat, ut res cunque cadat, viuens nec egebit
 Laudis, & extento moriens celebrabitur aeuo.
 Ergo agite, & placido mecum haec perpendite vultu.

Principio

Principio cum vos Selymi violentia adegit
 Concertare manu potius quam linquere Cypri
 Regna, licet tunc non sat bene parta decoris,
 Collaudata quidem viribus, sed quis tamen auctor
 Tantopere imparibus suasit concurrere telis?
 Consilio freti vestro desueta suuq;
 Oblita monistis rapta e penetralibus arma,
 Et videnta suis naualia pupibus alto
 Immisere freto notam nullo a quore classem.
 Nam si qua externas abies prius attigit oras,
 Mutandas pelago merces, non bella gercbar,
 Duitias domino, non allatura triumphos.
 Sed quo lenta quies plazres absumperat annos,
 Hoc magis exarsit rapidi noua gloria Martis.
 Denique non alio certatum tempore tantis
 Est opibus. Ferro cœnsecta renascitur Hydra,
 Afflictæ creuere ipso in certamine vires,
 Nec frangi potuere animi, nec cedere victi.
 An repetam illius pulcherrima facta diei
 Quo nunquam Ausonia luxurit felicior oræ,
 Et quem qui vestra natalem dixerit urbis
 Et mecum facit, & rectum Ioue indicat a quo?
 Usque adeo exangues iam penè reliquerat artus
 Spiritus, & tenues se vita remorat in auras.
 O quanta accessit Veneta iunc gloria genti!
 Sed multo fatius fuerat non vincere quam nunc
 Victores medio tam fœde absistere bello.
 Scilicet aduersis fortis res inde secunda
 Mutatos quatient, & erit victoria fraudi.
 Si quantis animis prostratum vicimus hostem,
 Iunisset parili virtute incumbere victo,
 Libera sub nostris ageret nunc Gracia signis,
 Et nemora incolerent reduces Parnassia Musæ.
 Sub iuga venisset Rhodope, venisset & Æmues,
 Fluminaq; Orpheo quondam sistentia cantu,

T 2

Nec

Nec tam sublimis ē vertice tolleret Ister,
 Et trepida oſtriferi turbarent litora Ponti.
Quod tamen interea perit perisse finamus,
 Dum stimulos animo ſubdat pudor, iraq, ſegnes
 Excitet, & magna rurſus vi mittat in hostem.
Quem ſi cunctando patimur modò cruda mederi
 Vulnera, ceu poſuſis ſerpens nouus exilit annis,
 Vlro aderit multo repetens cum ſanguine pœnas.
 Nec verò hic exors damni, aut illæſus abibit
Qui nunc diſsimulet, iurataq, fœdera fallat
 Improbis, aut Geticis addat ſe transfuga caſtris.
 Vna odere omnes, timidos magis, horrida ſemper
 Amplexi imperia, & metuentes parcere Turca.
 Postquam igitur ſumptis poſita eſt ſpes omnis in armis,
 Duremus. Meritam referet constantia laudem.
Tuq, adeò ſancti decus immortale Senatus,
 Pierois olim docuit quem Pallas in antris
 Et ſapere, & magnas res magno condere verſu,
 Bobba pater venerande, huic mibi carminis auctor,
 Purpureas inter vittas crinemq, decorum
 Hanc ſine ſacrato tibi vertice ſerpere laurum,
 Et mecum unanimes compelle in prælia reges.
Tu mariis Jonij tutu vada ſalſa carina
 Peruolitans pulſos iterum toto equore Turcas,
 Diſectaq, canes classes, atque obruta ponto
 Corpora. Dein Libicas ſeu te fert cursus ad oras,
 Seu pingues Aſie campos, vietricia latè
 Signa per ignoras facies effulgere gentes,
 Dum Solymos venias Galilæaq, latuſ ad arua,
 Atque illo tandem ſtatuaſ in monte tropaum.
Quem Deus humano latitans ſub corpore ſummi
 Supplicij eſſe locum voluit cum morte ſubacta
 Aeternum humano generi reſeruant Olympum.
 Ipſe ego ceu magna quondam ſubiecta triremi
 Cymba ferar, caſus & te comitabor in omnes.

LÆVINI